

Wil Offermans

FOR THE CONTEMPORARY FLUTIST

Recentelijk is bij Zimmermann in Frankfurt het boek For the Contemporary Flutist van flutist Wil Offermans verschenen. "A must for every flute player", zo omschreef het Engelse fluitblad PAN deze uitgave. Zen-on in Tokyo brengt binnenkort ook een Japanse vertaling op de markt. For the Contemporary Flutist bevat 12 etudes, die ieder uitvoerig worden toegelicht. Tegelijkertijd verscheen bij BVHaast in Amsterdam de CD Daily Sensibilities, waarop Offermans deze werken uitvoert. In dit verhaal vertelt hij zelf over het ontstaan van dit boek.

"Vorige week nog keerde ik vrolijk bijgekleurd terug van een concertreis naar Colombia in Zuid-Amerika. In deze smeltkroes van Indiaanse, Afrikaanse en Spaanse cultuur speelde ik voor het drie weken durende Festival Internacional de Música Contemporánea. Ook gaf ik een serie workshops op het Conservatorio de Universidad Nacional in de hoofdstad Bogotá. De middelen van deze organisaties bleken soms wat gebrekkig te zijn, maar het publiek kwam in groten getale en vol enthousiasme. Vergis je niet, er wonen zo'n 6 miljoen mensen in Bogotá (dat is de helft van Nederland in één stad samengebracht). Verder bleek Colombia niet alleen uit drugkartels en guerilla te bestaan. Ik heb een aantal fantastische en integere muzikanten leren kennen en ontdekt dat er op cultureel gebied onverwacht veel gebeurt. De Colombiaanse cultuur is enorm rijk en geschakeerd (er zijn bijvoorbeeld een aantal schitterende musea), precies zoals de samenleving en het landschap. Dit landschap is werkelijk overweldigend, met ondoordringbare tropische regenwouden, enorme bergketens tot bijna 6000 meter hoogte en paradijselijke stranden aan de Caribische zee.

Altijd was ik al een muzikant, die het niet kon laten om buiten de grenzen van de traditionele klassieke patronen te kijken. Muziek liet zich voor mij wellicht niet vastnagelen op één locatie. Ik ben geboren op twee kilometer van de landsgrens, grenzen bestonden voor mij per definitie om overheen te gaan. Als kind was ik enthousiast en diep serieus bezig met mijn barokke altblokfluitrepertoire van Benedetto Marcello en Francesco Geminiani. Als tiener verruilde ik de blokfluit voor de fluit; ik speelde naast de klassieke muziek popmuziek, straatmuziek, piano, saxofoon, met theater en dans, en experimenteerde met elektronica. Altijd zocht ik naar verdere verkenning van klanken en kleuren. De fluit is wat dat betreft een geweldig instrument. Immers, de klankrijkdom is zo ongeëvenaard fascinerend.

Toch, als ik terugkijk naar mijn conservatoriumstudie, alweer zo'n slordige 10 jaar geleden, dan heb ik mezelf nooit een echt goed fluitstudent gevonden. Erger nog, ik voelde me een van de slechtere. Er werd op het conservatorium veelvuldig gesproken over klankkleur, over de toonkwaliteiten van bepaalde spelers en van bepaalde fluiten; er werd gezegd dat ademhalen synoniem was met fluitspelen. Zelf probeerde ik in mijn spel ook meer diversiteit in toon te krijgen, maar ik vond het meestal nogal plat en ongenueanceerd. Echter, de weinige complimenten die ik van mijn fluitleraar mocht ontvangen hadden nu juist altijd te maken met klankkleur, soms ook met ademhaling. Terwijl ik zelf dus niet tevreden was over mijn toon, werd me gezegd dat ik daar in ieder geval niets meer aan hoefde te doen. Ik hoorde vele medestudenten studeren op snelheid, met schitterend virtuoze frasen, kort onderbroken door een snelle snak naar adem. Zelf voelde ik eerder de behoefte om juist langzamer te gaan studeren, meer tijd te nemen voor de ademhaling, minder bezig te zijn met hoe snel de vingers te bewegen, maar beter te gaan luisteren naar de eigenlijke

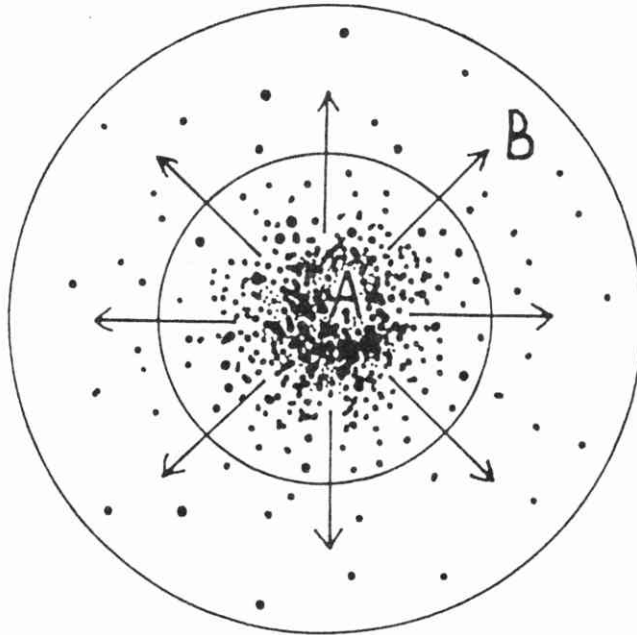
klanken. Wellicht gestimuleerd door ervaringen met bijvoorbeeld theater, dans en nieuwe muziek wilde ik de toonkwaliteiten van mijn fluitspel verruimen en aan de ademhaling een essentiëlere rol toebedelen.

Na mijn afstuderen ging de wereld - en al die muziek die daarop klinkt - pas echt voor mij open. Zowel met lesgeven als met concerten trok ik er op uit, in Nederland, maar ook zeker daarbuiten. Onder andere deed ik het fluitproject 'Round About 12.5', waarin ik in zeven maanden rond de wereld reisde. Ik kreeg de geweldige mogelijkheid om concerten, workshops en lezingen te houden in vele landen, vaak samen met allerlei lokale musici en in uiteenlopende culturen. Vele stimulerende kritieken en ideeën mocht ik aanhoren. Zo kreeg ik enorm veel informatie terug over culturen, mensen, over muziek en over allerlei fluiten. Na verloop van tijd realiseerde ik me, dat zowel mijn concerten als mijn lessen zich hadden toegespitst op bepaalde ideeën, die ik zou kunnen samenvatten met de woorden: flexibiliteit, creativiteit, klankkleur en ademhaling. In mijn workshops voelde ik enerzijds een enorme belangstelling van jonge fluitisten voor deze ideeën, anderzijds een gebrek aan studiemateriaal in deze richting. Zo kwam ik ertoe om dus zelf de pen ter hand te nemen en mijn ideeën uit te werken in een boek. Het duurde toen nog eens drie

jaar, voordat het boek 'For the Contemporary Flutist' gepubliceerd zou worden.

In het boek worden de hedendaagse fluittechnieken (in het Engels: extended techniques) behandeld in 12 etudes. Iedere etude richt zich op een speciale techniek, te weten: 'Windtonen'; 'Boventonen'; 'Verschiltone'; 'Bamboetone'; 'Dubbeltonen'; 'Fluistertone'; 'Unisono en Parallel stemgebruik'; 'Polyfoon stemgebruik'; 'Diverse'; 'Circulaire ademhaling'; 'Fluit en Beweging'; 'Grafische notaties en Improvisaties'. Op twee etudes na zijn alle stukken te spelen op een fluit met gesloten kleppen. De toelichting bij iedere etude geeft informatie over bijvoorbeeld extra oefeningen om de behandelde techniek te studeren, maar maakt ook verwijzingen naar andere fluitculturen en vergelijkbare technieken.

De hedendaagse fluittechnieken worden hierbij gezien als een verlenging en uitbreiding van het traditionele fluitspel. Bijgaande tekening wil dit in beeld brengen door alle speeltechnieken in een veld te plaatsen. In het midden bevinden zich de traditioneel en historisch sterkst verankerde technieken (gebied A, zie afb. p. 14); zeg maar dat wat we als traditioneel accepteren. Verder verwijderd van deze kern bevinden zich de hiervan afgeleide technieken. Hier treffen we de hedendaagse speeltechnieken aan (gebied B).

Uitgangspunt voor *For the Contemporary Flutist* is, dat als men alléén de bekende kern (gebied A) bestudeert, deze zal kunnen wankelen in de onzekerheid die hem (letterlijk) omgeeft. Wordt die onzekerheid doorbroken door het verkennen van de onbekende omgeving (gebied B), dan zal juist de kern zich duidelijker kunnen profileren. Zo leert men bijvoorbeeld in het buitenland de karakteristieken van het eigen land kennen. De ervaring met andere studiemethoden is hiermee vergelijkbaar en zal leiden tot een ruimer besef en tot fysieke en muzikale flexibiliteit.

De hedendaagse technieken zetten ons er primair toe het fluitspelen te analyseren, te intensiveren en te trainen buiten iedere vorm van conditionering om. Het doel is in eerste instantie gericht op fysieke training en niet op het zonder meer kunnen toepassen van de techniek. Onbeheerst spiergebruik resulteert in ongecontroleerde bewegingen. Voor wat betreft de adem-

haling leidt dit tot een onrustige toon, een toon zonder expressie. Immers, de ademhaling is de basis van het fluitspel. De hedendaagse technieken dwingen ons tot een vergaande coördinatie en doen ons realiseren, dat met minder inspanning en meer plezier een beter resultaat kan worden bereikt. In Colombia moest men even slikken en was men even stil. Daarna werd er gewerkt. Zoals door die grappige fluitstudent uit Pereira, wiens naam ik vergeten ben. Na twee workshops kwam hij onverwacht op me af en demonstreerde vol trots zijn eerste permanente ademhaling. *Muy bien!*"

- Het boek *For the Contemporary Flutist* is verschenen bij Zimmermann te Frankfurt en kost f 43,00, bestelnr. ZM 2970.

- De CD *Daily Sensibilities* is verschenen bij BVHaast te Amsterdam en kost f 30,00.

Beide zijn verkrijgbaar via de muziekhandel of via Studio E, tel. 020-668.2478

~~~~~